

Ст. н. с. к. г. м. н. Иван Маринов Николов
(11. X. 1927 — 28. X. 1982)

На 28 октомври 1982 г. внезапно почина един от видните български палеонтолози ст. н. с. к. г. м. н. Иван Маринов Николов. Напусна редиците на общопризнат специалист в областта на палеонтологията на гръбначните животни, специално по палеонтологията на фосилната фауна от бозайници.

Жизненият път на Иван Николов беше запълнен с труд, но и белязан от щастието на редица научни открития и на едно задружно семейство, което той беше създал.

Иван Николов е роден на 11 октомври 1927 г. в с. Трудовец, Ботевградско, в работническо семейство. Средното си образование завършва през 1946 г. в Ботев-

град. От 1946 г. работи в различни предприятия като стругар и шлосер, като едновременно учи задочно във ВМГИ. През 1954 г. той завършва специалност геология и проучване на полезните изкопаеми, след което работи в ДМП „Горубсо“ като старши инженер на Първо рудоуправление (Борнева), а след това до 1960 г. е главен геолог на ДМП „Алдомировци“, ДМП „Антрацитни мини“ и ДМП „Болшевик“.

Една щастлива находка на десдрондни граптолити от силура на Искърския пролом, описанието на които той публикува с проф. Хр. Спасов през 1959 г., дава подтик на Иван Николов да се ориентира към палеонтологията. Изглежда, в този човек с рядко трудолюбие е тлеев пламъкът на роден палеонтолог, защото когато попада на първите фосилни находки на бозайници, той се заема с ряска страст да ги изследва. Спомням си през 1959 г. Ив. Николов идваше след 17 ч. в университета да определя останки от бозайници главно мастодони. В резултат на тази работа през 1960 г. се появи и неговата първа самостоятелна палеонтоложка публикация „Плиоценска бозайна фауна от Храбърския лигнитен басейн“. Неговата упоритост и целеустременост бързо привлякоха вниманието на ръководството на Геологическия институт при БАН, където той постъпи на работа през 1960 г. като старши геолог, а през 1962 г. беше избран за научен сътрудник.

Иван Николов е автор на над 35 научни труда, публикувани у нас и в други страни (ФРГ, Австрия, ЧССР), както и на редица доклади и научно-популярни статии. Той имаше рядкото щастие да започне своите научни изследвания в областта на палеонтологията, ползвайки се от напътствията, опита и библиотеката на патриарха на българската палеонтология проф. Петър Бакалов. Фундаменталният труд „Фосилите на България. Терциерни бозайници“ (1962) е плод на сътрудниче-

ството между дългогодишния опит на един ерудиран учен и ентузиазма на един млад човек. Този труд включва всички материали и данни от изследванията на проф. П. Бакалов, а също материали и резултати, получени от Ив. Николов. Свидетел съм на работата върху този труд и затова ще си позволя да отбележа, че Ив. Николов изнесе главната тежест при оформянето на тома. Във връзка с това уместно е да се отбележи, че всеки млад човек е щастлив да получи своя първи тласък в науката от учен като проф. П. Бакалов, но радостното е, че Ив. Николов остана верен на своя учител и даже само при консултациите той го пишеше за съавтор до последната година от живота му.

След пионерските работи на П. Бакалов Ив. Николов има най-голямата заслуга за опознаването на терциерната и плейстоценската фауна от бозайници. Неговите таксономични заключения винаги са подкрепени с подробни анатомични данни.

Когато инженер-геологът Ив. Николов започна да изследва фосилни останки от гръбначни, той бързо разбра необходимостта от задълбочени познания по анатомията и се включи във факултативно изучаване на анатомията на гръбначните животни във Ветеринарномедицинския институт. Но палеонтологията на гръбначните животни изисква не само дълбоки познания от различни области, в т. ч. и по анатомията, но и изкусни ръце, способни да моделират. Още в ранните си трудови години Ив. Николов се беше занимавал и с леярство и този опит му осигури забележителни успехи във възстановяването на редица загубени части от скелети на гръбначни животни.

За задълбочени изследвания върху род *Hirragion* през 1973 г. на Ив. Николов беше присъдена научната степен кандидат на геолого-минералогическите науки.

Едно от най-забележителните дела на Ив. Николов е реставрирането и монтирането на уникалния скелет на *Deinotherium* от с. Езерово, Пловдивско. След

подробни анатомични изследвания на този скелет и след сравнителни проучвания на материал от други музеи Ив. Николов обобщи своите резултати върху филогенезата и разпространението на този род, които за съжаление останаха непубликувани.

За работата си по реставрирането и монтирането на скелета на дейнотериума Ив. Николов получи международни награди на Международния фестивал на филми в Мадрид (1972) и на Третия международен салон за изобретения в Женева (1974).

- В течение на около 20 години Ив. Николов установи и изследва над 30 нови находища на бозайна фауна в България, изучи над 60 фосилни вида гръбначни животни, предимно бозайници от терциера и плейстоцена, в т. ч. и 9 нови за науката вида, разработи въпросите на еволюцията и филогенезата на хипарионите и дейнотериумите, установи и изследва фосилни находки от крокодили в Маришкия басейн, установи непознато находище на рептилии в пустинята Гоби (МНР), уточни стратиграфията на редица терциерни и плейстоценски седиментни комплекси, в които са намерени останки от фосилни гръбначни животни.

Това са резултати, които издигнаха авторитета на Ив. Николов на равнището на световно признат специалист.

През 1975 г. Ив. Николов премина на работа в Националния природонаучен музей, където една година по-късно беше избран за старши научен сътрудник и ръководител на отдел „Геология“. В битността си на сътрудник в НГМ Ив. Николов прояви качества на организатор, активен общественик и ръководител.

Иван Николов си отиде много рано от живота, но остави забележителна бразда в полето на българската палеонтология. Неговите трудолюбиви ръце и всеотдайното му сърце вложиха своя принос в градежа на българската палеонтология.

Т. Г. Николов

Михаил Владимирович Муратов (1908—1982)

През 1982 г. почина видният съветски тектоник Михаил Владимирович Муратов — чл.-кореспондент на АН СССР и почетен член на Българското геологическо дружество. Неговата кончина е голяма загуба както за съветската наука, така и за всички страни от района на Средиземноморие-

то и Средния Изток, на които той посвети много от своите трудове.

Михаил Владимирович Муратов е роден на 13 март 1908 г. в Москва. Започва да следва геология през 1924 г. и завършва МГУ през 1930 г. Впоследствие житейският му път е тясно свързан с МГРИ —